

MORO MÜSLÜMANLARININ EĞİTİM YOLUYLA ENTEGRASYONUNA YÖNELİK ÇABALAR

Emrin Çebi

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
İHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Referans için: Çebi, Emrin. “Moro Müslümanlarının Eğitim Yoluyla Entegrasyonuna Yönelik Çabalar”, Araştırma 98, İNSAMER, Nisan 2019.

Araştırma 98

Filipinler’deki eğitim sistemi İspanyol, Japon ve Amerikan eğitim sistemleri olmak üzere bu üç sömürge geçmişinden oldukça etkilenmiştir. Özellikle Amerikan eğitim sisteminin ülkedeki etkisi büyüktür. Ülkede altı yaşında başlayan ilköğretim altı yıllık bir süreci kapsamaktadır. 12-15 yaşlar arası ortaöğretim dönemidir ve süresi dört yıldır. Lise eğitimi ise 16-17 yaş aralığında verilmekte olup iki yıllık bir süreyi kapsamaktadır.¹

Filipinler’de ilköğretim ve lise seviyesindeki okullaşmada belli bir dönem düşüş yaşanmış, 1990’da %96,3 olan okuma yazma oranı 2004’te %95,1’e gerilemiş ve bu ivme 2009’a kadar devam etmiştir. 2013 verilerine göre ülkede ilköğretimin tamamlanma oranı %74’tür.²

Filipinler’de Moro Müslümanlarının eğitim sistemine katılmalarına yönelik birtakım politikalar geliştirilmiştir. Bunlardan biri, devlet ve özel sektör okullarındaki Müslüman öğrenciler için “Medrese Eğitim Programı Yasası”nın hazırlanmasıdır. Medrese Eğitim Programı, Müslüman çocukların özel medreselerden devlet okullarına Arapçanın ve İslami Değerlerin Entegrasyonu (*Integration of the Arabic Language and Islamic Values/ALIVE*) adlı bir programla geçişlerini sağlama amacıyla geliştirilmiştir. Bununla da resmî eğitim ve İslami eğitim arasında kalan Müslümanların bu iklimden kurtulmalarının hedeflendiği belirtilmiştir.³ ALIVE programı ile devlete ait ilköğretim okullarının ve özel medreselerin müfredat planlamaları

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
İHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

ve eğitimleri yanı sıra İslami dersler ve Arapçanın Filipinler eğitim sistemi içerisinde harmanlanarak verilmesi amaçlanmıştır.⁴ Medrese eğitimi bölgede genel olarak 2002 yılında başlamıştır. 2004 yılında bütün medreselerin eğitim ve müfredatlarının tek tipleştirilmesine dair çeşitli toplantı ve atölyeler yapılmıştır. ALIVE programı da bu toplantılar sonunda oluşturulmuştur.⁵

2011’de medreselerde ve Müslüman öğrencilerin çoğunlukta olduğu devlet okullarında İlköğretim Seviyesindeki Düzenlenmiş Medrese Müfredatı (*The Refined Elementary Madrasah Curriculum/ REMC*) uygulamasına geçilmesi istenmiştir. REMC’in hazırlanmasıyla birlikte ülkedeki bütün devlet okullarında ALIVE programı çerçevesinde görev yapacak 3.000 Müslüman eğitimci hizmet içi eğitime alınarak dil geliştirme, pedagoji ve Arapça hızlı okuma eğitimlerine tabi tutulmuştur. Son verilere göre 2015-2016 eğitim-öğretim yılında ALIVE programı çerçevesinde 350.000 Müslüman öğrenci kreşlerde ve ilköğretim seviyesinde medrese eğitimi programına katılmıştır.⁷ Ancak bütün bu olumlu sonuçları yanında ALIVE’in etkili olup olmadığını ölçmek üzere hazırlanan bir çalışmada ALIVE için eğitim materyallerinin yetersiz olduğu saptanmıştır.⁸

Müslümanların Eğitim Tarihi

Filipinler’de de Malay dünyasında olduğu gibi dinî eğitim çoğunlukla bölgenin yerel âlimlerinin -yerel dilde *pandita* ya da *guro*- kendi evlerinde sağladıkları ortamlarda ve cami ve mescitlerde verilmiştir. Bu eğitimlerde genel olarak Kur’an ilimlerine odaklanılmıştır. Sömürgecilere karşı direnişte büyük rol oynayan medreseler İspanyol sömürge döneminde bölgedeki tek eğitim kurumları olmuştur. Amerikan sömürge döneminde ise Mindanao, Sulu ve Palawan’da Batı tarzı eğitim

kurumları açılmaya başlanmıştır. Ancak bölge Müslümanları çocuklarının Hristiyanlaştırılması endişesiyle bu okullara rağbet etmemiştir.

Militarist İspanya sömürgesinin yerini kültürel emperyalizm formundaki Amerikan sömürgesine bırakmasıyla özellikle elit kesimin kız ve erkek çocukları için açılan yatılı okullar bu kültürün taşıyıcısı olmuştur. Yine sömürge yönetimi tarafından açılan çiftçilik okulları geleneksel yöntemlerin yerini almak üzere dizayn edilmiştir. Ayrıca Müslümanların sömürge ekonomisinde kendi yerlerini alabilmeleri için de bölgede belli meslek okulları açılmıştır. Amerikan okullaşması İspanyol Katolikliğinin yerini alarak Müslümanların yeni oluşan Filipinler devletine entegrasyonunda bir vasıta haline gelmiştir. Fakat bütün bu politikalar bölge Müslümanları tarafından endişeyle karşılandığından sömürge yönetimiyle aralarında bir uzlaşma sağlanamamıştır. Böylece Filipin toplumunda Müslümanlar için “medeni olmayan ve geri kalmış” algısı yerleştirilerek isimleri, kimlikleri ve gelenekleri bölgenin tarihinden silinmek istenmiştir.⁹

Bağımsızlık sonrası adada Hristiyan yerleşimcilerinin çoğalmasında ve seküler eğitimin ulusal eğitim politikası haline gelmesiyle izlenen bütün eğitim programları Müslümanların entegrasyonunu hedeflemiş ancak bu yönde uygulanan yöntemler Müslümanlar üzerinde istenen etkiye yol açamamıştır.¹⁰ 1950’lerle birlikte bölgedeki okulların sayısını arttıran hükümet, Mindanao’da çeşitli üniversiteler de açmıştır. Bu süreçte kurulan Millî Entegrasyon Komisyonu ile Müslüman öğrencilere eğitim için belli burslar sağlanmıştır.¹¹

Filipinler devleti, uyguladığı bu projeden de istediği sonucu alamamış ve Moro direnişi devam etmiştir.¹² Hatta tersine bir etki ile Müslümanların

sisteme karşı dirençlerini arttırmıştır. Bu entegrasyon politikalarına paralel olarak 1950'lerde Midanao'nun belli bölgelerinde yeni tarz medreseler açılmaya başlanmıştır. 1970'lerin başında direniş hareketlerinin yoğunluğunun arttığı dönemlerde Mindanao'nun batı kesimlerindeki medrese sayıları da artarak yaklaşık 1.000'i bulmuştur.¹³

Merkezî yönetime bu dirence paralel olarak artan medrese sayısı yanında medreselerin müfredatındaki değişimler de 1950'lerde başlamıştır. Bu değişim üzerinde bu yıllarda Morolu Müslüman öğrencilerin eğitim için yurt dışına çıkmaları etkili olmuştur. Eğitimlerini tamamlayıp geri gelen bu kişiler yaşadıkları yerlerde kendi medreselerini kurmuştur. 1970'lerin başlarında dönemin devlet başkanı Ferdinand E. Marcos, İslam mirasının Filipin kültürünün bir parçası olarak tanınması ile ilgili yasaları çıkartmıştır. Bu yasalardan biri de Müslümanların yoğunlaştığı bölgelerde Arapçanın eğitim dili olarak kullanılmaya devam ettirilmesi ile ilgilidir.¹⁴

Birçok Müslüman aile çocuklarını bu okullara göndermeye devam etmiştir. Devlet okullarına giden çocuklar da dinî kimliklerini korumak için hafta sonları medreselere gönderilmiştir. Fakat Müslümanların İspanya sömürge döneminden itibaren verdiği mücadeleden çekinen Filipinler yönetimi 1980'lere kadar Müslümanları bir yandan sisteme entegre etmek isterken bir yandan da kimliklerini görmezden gelerek izole eden bir yaklaşım sergilemiştir.¹⁵

Bütün bunların yanında İslam dünyasında İran devriminin etkisiyle 1980'lerle başlayan yeni gelişmeler burada da yankı bulmuş ve bu durumun etkileri İslami eğitime de yansımıştır. İslami eğitimin 1980'lerden itibaren yeniden ve yeni bir

içerikle gündeme geldiği bölgede, 1990'ların ortalarından sonra kurulan özel medreseler hükümetin düzenlediği müfredatla İslami müfredatı entegre ederek devlet okullarının Filipinli Müslümanların eğitiminde yol açtığı boşluğu kapatmaya çalışmıştır.¹⁶ Bununla birlikte Filipinler devletinin düzenlemeleriyle Moro Müslümanlarının resmî okullara yönelimi artmaya başlamış ve bu süreçte bölgedeki devlet okullarının sayısı da çoğalmıştır.

31 Mart 1982'de çıkarılan bir yasayla da medreselerin aşamalı olarak Filipinler eğitim sistemine entegrasyonu hedeflenmiştir. 2004'te Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan bir düzenleme ile "Medrese Eğitim Programı" oluşturulmuştur.¹⁷

Marcos döneminin sona ermesiyle 1986'da yönetime gelen Aquino hükümeti, ülkedeki komünist ve Müslüman direnişlerini tetikleyen Marcos'un sert politikaları yerine bölgedeki kalkışmaları yatıştırmayı hedeflemiş ve bu amaçla 1990 yılında Mindanao'nun otonomiyle yönetilmesine karar vermiştir. Böylece Moro'daki resmî eğitim faaliyetleri de otonom bölgesel yönetiminin idaresinde gelişmiştir. Bu süreçle birlikte bölgede İspanyol sömürge döneminde başlayan ve özellikle de Amerikan sömürge sürecinde daha da yoğunlaşan baskılar gevşemiş ve Müslümanlar ilk kez kendi eğitim müfredat ve içeriklerini oluşturmada özgür bırakılmıştır.¹⁸

Bu gelişmelerden sonra Mindanao'daki Müslüman eğitimciler, eğitim ve müfredatla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak için hemen çalışmalara başlamıştır. Bu çalışmalar iki hedef doğrultusunda ilerlemiştir. İlk olarak bölgedeki resmî eğitimin İslamlaşması hedefiyle kitap içerikleri ve müfredatla ilgili yerel ulemanın da katkılarıyla programlar ve ders kitapları oluşturulmuş, eğitim dili olarak Arapça belirlenmiştir. Bu ça-

lışmaların amacı, Müslüman ailelerin çocuklarını resmî medreselere göndermelerini teşvik etmektir. İkinci olarak da medreselerin entegrasyonunun sağlanması çalışmaları başlatılmıştır. Amerikan sömürge sürecinde kurulan seküler okullarla saf dışı bırakılan medreselere devam eden öğrencilerin çalışma alanları bağımsızlık sonrası bir hayli kısıtlanmıştır.¹⁹ Bu sebeple medrese entegrasyonu ilk olarak özel sektörde başlamıştır. Örneğin Maravi'deki İbni Sina Okulu 1995'te kurulmuştur. Bu okulda hem İslami dersler hem de Filipinler devlet okullarının müfredatı takip edilmeye baş-

lanmıştır. Okula ilk beş yıl içinde 2.000 öğrenci kayıt yaptırmıştır. Fakat ekonomik yetersizlikler ve bölge yönetiminde yaşanan birtakım yolsuzluklar bu tür gelişmelerin devam etmesi önünde engelleyici olmuştur.²⁰

Müslüman Filipinlilerin eğitimde eşitlik için verdiği uzun mücadeleleri fakirlik, yetersiz bütçe, Filipinlerde eğitim reformlarının tümünü etkileyen bürokratik yavaşlık gibi engellerle karşı karşıya kalmıştır.

Sonnotlar

- ¹ Nick Clarck, "Education in the Philippines", (June 7, 2015), <http://wenr.wes.org/2015/06/education-philippines>
- ² Clarck, "Education in the Philippines".
- ³ Republic of the Philippines Department of Education, "Inclusive Education for the Filipino Muslim Learners", (July 20, 2016), <http://www.deped.gov.ph/press-releases/inclusive-education-filipino-muslim-learners>.
- ⁴ Saddam Mangondato Solaiman, "Implementation of Arabic Language and Islamic Values Education (ALIVE) in Marawi City", *Philippines: Unveiling the Perceptions of ALIVE Teachers*, Education Journal, V. 6, S. 1, (January 2017), <http://article.sciencepublishinggroup.com/html/10.11648.j.edu.20170601.15.html>, ss. 38-46.
- ⁵ Solaiman, "Implementation of Arabic Language...", ss. 38-46.
- ⁶ Republic of the Philippines Department of Education, "Inclusive Education for the Filipino...".
- ⁷ Solaiman, "Implementation of Arabic Language...", ss. 38-46.
- ⁸ Solaiman, "Implementation of Arabic Language...", ss. 38-46.
- ⁹ Jeffrey Ayala Milligan "Islamization or Secularization? Educational Reform and the Search for Peace in the Southern Philippines", 2004 Current Issues in Comparative Education, Teachers College, Columbia University, (Dec. 15, 2004), <http://files.eric.ed.gov/full-text/EJ853847.pdf>, s. 30.
- ¹⁰ Milligan, "Islamization or Secularization?...", s. 31.
- ¹¹ Milligan, "Islamization or Secularization?...", s. 32.
- ¹² Milligan, "Islamization or Secularization?...".
- ¹³ Milligan, "Islamization or Secularization?...".
- ¹⁴ Solaiman, "Implementation of Arabic Language...", ss. 38-46.
- ¹⁵ Milligan, "Islamization or Secularization?...".
- ¹⁶ Milligan, "Islamization or Secularization?...", s. 32. □
- ¹⁷ Solaiman, "Implementation of Arabic Language...", ss. 38-46.
- ¹⁸ Milligan, "Islamization or Secularization?...", s. 32.
- ¹⁹ Milligan, "Islamization or Secularization?...", s. 34.
- ²⁰ Milligan, "Islamization or Secularization?...", s. 35.